

Béla SZOMBATI*

Scrisoare din Budapesta

Cei 16 ani de (proastă) guvernare a lui Viktor Orbán și a partidului său, Fidesz, au lăsat Ungaria într-o stare deplorabilă în comparație cu majoritatea celorlalte țări din Europa Centrală și de Est membre ale Uniunii Europene. Am pierdut teren în ceea ce privește PIB-ul pe cap de locuitor (sau, de altfel, și în ansamblu), în ciuda afirmațiilor privind revitalizarea economiei. Am continuat să pierdem populație, în ciuda afirmațiilor privind politicile sociale și fiscale favorabile familiei. Copiii și tinerii noștri au obținut rezultate în continuă scădere la testele PISA, în ciuda – sau poate tocmai din cauza? – centralizării materialelor, metodelor și guvernantei educaționale. Listele de așteptare pentru o serie de tratamente medicale s-au lungit, în ciuda centralizării resurselor și a orientărilor pentru spitalele și centrele noastre de îngrijire. În paralel cu acest declin, Orbán și partidul său au recurs la metode din ce în ce mai antidemocratice, etichetate drept „iliberales”, mai întâi pentru a ocupa spațiul politic, apoi pentru a susține sistemul, iar mai târziu pentru a contracara impopularitatea sa crescândă, după ce acesta a început să nu mai dea rezultate. Cu toate acestea, există un domeniu care a crescut exponențial pe parcursul acestor 16 ani și a devenit atât esența, cât și o marcă distinctivă a sistemului lui Orbán: corupția, una dintre principalele cauze ale acestui declin, precum și cauza principală – sau cel puțin cea mai des menționată – a eșecului sistemului la alegerile parlamentare din 12 aprilie.

Declinul intern pronunțat a mers mână în mână, de-a lungul tuturor acestor ani, cu izolarea internațională crescândă a Ungariei, pe măsură ce Orbán a ales să deturneze mecanismele bazate pe consens ale entităților care garantează eforturile noastre de modernizare, bunăstarea și securitatea: Uniunea Europeană și NATO, pentru a-și servi politica externă aparent „neutră”, dar de fapt extrem de tranzacționistă, invocând scopul dubios de a echilibra diversele noastre relații, în timp ce, de fapt, se plia pe politicile agresive ale Chinei de a pune piciorul în Europa, precum și pe agresiunea fizică a Rusiei împotriva Ucrainei și pe războiul hibrid împotriva puterilor occidentale și a Europei. În consecință, guvernul maghiar a rămas, practic, fără aliați în Uniunea Europeană și în NATO, cu excepția Statelor Unite ale lui Trump – care au o valoare redusă, dacă ne gândim că au abandonat Ungaria în urma alegerilor noastre din aprilie – și, mai recent, chiar și a unui aliat atât de apropiat precum Israelul.

În cei 16 ani de guvernare, Fidesz și-a folosit și a abuzat de majoritatea de două treimi din Parlament pentru a transforma și a modifica de mai multe ori Constituția

* *Ambasador (în retragere)*

E-mail: bela.szombati@gmail.com

Manuscrisul a fost primit de redacție la data de 27 iunie 2026.

Ungariei. Prin urmare, majoritatea de două treimi obținută de nou-înființatul partid Tisza vine foarte bine, fiind de fapt indispensabilă pentru a demonta sistemul iliberal al lui Orbán și a restabili democrația, întrucât o astfel de majoritate este necesară pentru a modifica o serie de legi „constituționale”. Instituțiile care, teoretic, ar trebui să asigure un sistem de control și echilibru – rol pe care l-au îndeplinit rar, dacă nu chiar deloc, în anii de guvernare ai Fidesz – trebuie schimbate, iar mulți dintre liderii lor, numiți exclusiv de Fidesz, trebuie înlăturați și înlocuiți, dacă se dorește ca acestea să-și îndeplinească scopul inițial, în loc să pună obstacole în calea demontării sistemului iliberal și a revenirii la democrație.

O sarcină cu adevărat dificilă și, pe termen scurt, primul și cel mai important obiectiv de politică externă al nou-alesului guvern Tisza, condus de Péter Magyar, nu poate fi altul decât obținerea sprijinului politic și financiar internațional – și, în special, al UE – pentru această muncă de restaurare. De aceea, câteva dintre primele vizite ale prim-ministrului l-au dus la Bruxelles, pentru a negocia cu liderii instituțiilor UE, precum și la Varșovia, Berlin și Paris, capitale ale națiunilor europene pe care le dorește și de care are nevoie cu siguranță ca aliați în eforturile sale. De remarcat că aceste eforturi au dat deja rezultate, deblocând 16,4 miliarde de euro sub formă de asistență, subvenții și credite posibile din partea UE pentru Ungaria. În schimb, Ungaria trebuie să adopte până la 31 august proiecte de lege care să restabilească procedurile democratice și de stat de drept, inclusiv aderarea la Parchetul Public European, toate acestea fiind declarate esențiale pentru programul lor de către noul guvern și Parlamentul proaspăt ales, care și-au asumat deja acest angajament. Realizarea acestui obiectiv nu numai că va deschide calea către atragerea mai multor investiții străine directe în Ungaria, ci va restabili și dreptul studenților maghiari de a participa la programul ERASMUS, precum și al oamenilor de știință la programul „Orizont Europa”.

Dar cum rămâne cu chestiunile mai clasice de politică externă? În perioada premergătoare alegerilor, Péter Magyar și Partidul Tisza au subliniat că „locul Ungariei a fost, este și va fi în Europa” și angajamentul lor față de UE, NATO și față de o ordine internațională bazată pe statul de drept și, prin urmare, nevoia urgentă, în actuala situație geopolitică periculoasă, de a restabili relațiile de încredere cu aliații noștri, distruse de 16 ani de neglijență și, de cele mai multe ori, de ostilitate deschisă. Ei s-au angajat să reînnoiască alianțele regionale ale țării noastre și cadrul de cooperare de la Vișegrad cu Republica Cehă, Polonia și Slovacia, depunând eforturi în același timp pentru ca toți vecinii noștri să garanteze drepturile lingvistice, educaționale și culturale ale comunităților maghiare din aceste țări. Ei au subliniat destinul comun al maghiarilor cu popoarele vecine și obligația noastră de a continua să-i sprijinim pe maghiarii care trăiesc dincolo de granițele noastre, transformând sistemul de sprijin și afirmând că, de acum înainte, „deciziile nu vor mai fi luate nici de Budapesta, nici pe motive politice”. În ansamblu, aceste obiective și angajamente se reduc la dorința de a reveni, *mutatis mutandis*, la cele trei obiective de bază ale primelor guverne maghiare de după schimbările democratice din 1989-1990.

O revenire la obiectivele de acum aproape 40 de ani, dar adaptate în funcție de schimbările geopolitice, de o ordine mondială mai instabilă și mai periculoasă – sau

poate că „dezordinea mondială” este o descriere mai adecvată a noii situații. Manifestul electoral al partidului Tisza a vorbit despre construirea unui parteneriat strategic cu Statele Unite, fără a promite însă succesul acestei inițiative. Referindu-se la agresiunea Rusiei împotriva Ucrainei, evident cea mai imediată și mai periculoasă situație care se desfășoară în vecinătatea Ungariei, manifestul menționează pur și simplu că guvernul Tisza „nu va trimite soldați în războiul dintre Rusia și Ucraina”. Ca o aluzie la faptul că Fidesz a încercat să-l prezinte pe Tisza drept „partidul războiului” în campania electorală, se precizează că partidul susține pacea, confirmând în același timp angajamentul guvernului anterior de a crește bugetul apărării la 5% ($3,5 + 1,5\%$) din PIB până în 2035. În contextul stării generale de spirit din Europa, caracterizată de principiul „fără migranți și fără refugiați, vă rog”, manifestul respinge „pactul” UE privind migrația și „cotele de migranți” ale acestuia, ministrul de externe al partidului Tisza afirmând că singura formă de contribuție pe care noul guvern o poate oferi eforturilor UE în acest domeniu este asistența tehnică.

Ce a realizat noua politică externă maghiară în primele două luni ale noului guvern și în ce direcție se poate îndrepta de aici înainte?

În primul rând, a dat un impuls esențial politicii externe a UE (și nu numai) prin eliminarea „bătăului” reprezentat de șantajul regulat al guvernului Orbán din procesul decizional al UE, permițând adoptarea foarte rapidă a unui program de asistență de 90 de miliarde de euro pentru Ucraina, ceea ce, la rândul său, a permis acestei țări să-și atenueze situația economică dificilă și să-și îmbunătățească capacitățile de apărare. Prin aceasta, a creat o cantitate semnificativă de bunăvoință (spre deosebire de statutul de stat paria în care Ungaria se afundase anterior) pe care o poate valorifica și pe care, de fapt, a valorificat-o deja. Restabilind posibilitatea de a recupera peste 16 miliarde de euro care păreau pierdute din asistența UE, a oferit țării și populației sale o șansă reală de a beneficia de un impuls extraordinar pentru a îmbunătăți și dezvolta serviciile esențiale – de la transportul public la educație și asistență medicală –, de care era mare nevoie și care au fost grav neglijate în ultimii șase ani și mai mult.

Aceasta a re poziționat țara, transformând-o dintr-un caz marginal, cu o capacitate exagerată de a face rău, într-un actor al curentului principal, cu o anumită capacitate de a face bine, depășindu-și limitele obișnuite, cel puțin pentru o vreme, având în vedere ceea ce s-a întâmplat înainte. Acest lucru permite Ungariei să joace un rol constructiv, bazat pe interesele sale naționale, în cadrul deciziilor UE, precum și să se apropie de nucleul Europei odată ce guvernul va fi capabil și pregătit să acționeze în conformitate cu declarația prim-ministrului Magyar din ziua de după alegeri, conform căreia este în interesul Ungariei să adere la zona euro.

Guvernul Tisza pare să înțeleagă mai bine decât predecesorul său atât ce este de dorit, cât și ce este fezabil în regiunea noastră pentru o țară de dimensiunea Ungariei și aflată în situația Ungariei. Prim-ministrul și-a exprimat angajamentul față de o politică externă bazată pe valori, o schimbare pozitivă și revigorantă după acțiunile guvernului Fidesz, la fel de infructuoase pe cât de tranzacționiste. El a vorbit despre relansarea cooperării regionale și, poate, despre extinderea formatului V4 pentru a include Austria, Slovenia și Croația. El și-a manifestat disponibilitatea de a normaliza relațiile cu Ucraina, cu condiția

ca aceasta să acorde drepturile de care se bucurau anterior membrii comunității maghiare de acolo (iar guvernul ucrainean a întreprins deja unele măsuri în această direcție), avertizând în același timp că Ungaria poate susține doar un proces regulat de aderare a Ucrainei la UE, bazat pe îndeplinirea condițiilor de aderare (permițând astfel deschiderea unui singur capitol de negociere, în timp ce a blocat o decizie planificată a UE de a deschide alte cinci). Prim-ministrul l-a îndemnat pe președintele Putin să pună capăt războiului împotriva Ucrainei și, odată ce acest lucru se va întâmpla, a promis relații pragmatice cu Rusia (la fel ca și cu China), subliniind totodată importanța diversificării surselor de energie pentru Ungaria. El a afirmat că este posibilă stabilirea unei relații de cooperare cu SUA.

Pentru a încheia cu o notă optimistă: pe de o parte, victoria partidului Tisza la alegerile din 12 aprilie a reprezentat deja o realizare majoră, punând capăt discursului apocaliptic privind politica internă și externă, precum și politiciii apocaliptice extrem de dăunătoare a partidului Fidesz. Pe de altă parte, există numeroase capcane în relațiile externe (la fel ca în politica internă) și multe semne de întrebare majore: cum se poate concilia sprijinul acordat Ucrainei – atât un imperativ moral, cât și un interes fundamental al Ungariei – cu relațiile pragmatice și cooperarea energetică cu Rusia? Cum să navigăm printre zigzagurile politicii trumpiste, o provocare în principal pentru statele europene mai mari, dar nu numai pentru acestea, știind foarte bine că interesele Ungariei se află alături de Uniunea Europeană și NATO în situația actuală a lumii? Și cum să contribuim în continuare la construcția europeană, precum și la maximizarea beneficiilor cooperării cu UE, care este un factor crucial pentru ca țara noastră să evite recăderea în starea sa anterioară, profund antidemocratică? Eșecul în găsirea răspunsurilor potrivite ar fi un motiv de îngrijorare, dar succesul este posibil și reprezintă un motiv de a sărbători scenariul optim oferit de rezultatul alegerilor din 12 aprilie.

27 iunie 2026

Traducerea din engleză în română făcută cu Deepl, verificată, corectată și editată de Redacția NRDO.